

**COVID-19 ПАНДЕМИЯСИ ДАВРИДА СПИРТЛИ ИЧИМЛИКЛАРНИ
СУИИСТЕЪМОЛНИНГ ТИББИЙ-ИЖТИМОЙ ОҚИБАТЛАРИ****Б. Т. Тураев**

Самарқанд давлат тиббиёт университети, Самарқанд, Ўзбекистон

Таянч сўзлар: COVID-19 пандемияси, спиртли ичимликларни истеъмол қилиш, депрессия, хавотир.**Ключевые слова:** пандемия COVID-19, потребление алкоголя, депрессия, тревога.**Key words:** COVID-19 pandemic, alcohol consumption, depression, anxiety.

COVID-19 пандемияси пайтида уйда қолиш бутун аҳоли орасида рухий саломатлик ва психоактив моддаларни истеъмол қилиш хатти-ҳаракатларига катта таъсир кўрсатиши мумкин. Табiiй ёки экологик офатлар кўпинча депрессия, хавотир ва психоактив моддаларни истеъмол қилиш каби рухий ва хатти-ҳаракатларнинг бузилишига олиб келади. Психоактив моддани истеъмол қилиш бўйича адабиётлар карантин даврида спиртли ичимликларни истеъмол қилишни назорат қилиш муҳимлигини таъкидланган.

**МЕДИКО-СОЦИАЛЬНЫЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ЗЛОУПОТРЕБЛЕНИЯ АЛКОГОЛЕМ ВО ВРЕМЯ
ПАНДЕМИИ COVID-19****Б. Т. Тураев**

Самаркандский государственный медицинский университет, Самарканд, Узбекистан

Пребывание дома во время пандемии COVID-19 может оказать серьезное влияние на психическое здоровье и поведение, связанное с употреблением психоактивных веществ, среди всего населения. Стихийные бедствия или экологические катастрофы часто приводят к психическим и поведенческим расстройствам, таким как депрессия, беспокойство и употребление психоактивных веществ. В литературе о потреблении психоактивных веществ подчеркивается важность контроля за потреблением алкоголя во время карантина.

**MEDICAL AND SOCIAL CONSEQUENCES OF ALCOHOL ABUSE DURING
THE COVID-19 PANDEMIC****B. T. Turaev**

Samarkand state medical university, Samarkand, Uzbekistan

Staying at home during the COVID-19 pandemic can have a serious impact on mental health and substance use behavior in the entire population. Natural disasters or environmental disasters often lead to mental and behavioral disorders such as depression, anxiety and substance use. The literature on substance use has highlighted the importance of controlling alcohol consumption during quarantine.

Мавзунинг долзарблиги: 2020-йил 30-январда Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти (ЖССТ) томонидан 2019-йилнинг декабр ойида Хитойдан биринчи марта хабар қилинган COVID-19 инфекцияси дунё бўйлаб авж олишда давом этаётганлиги сабабли халқаро фавқулодда ҳолат деб эълон қилинди [10].

COVID-19 инфекцияси ва алкоголизм иккаласи ҳам нисбатан кенг тарқалган касалликлардир. Дунё бўйлаб 2,4 миллиард киши спиртли ичимликларни истеъмол қилади. Оммавий ахборот воситалари ушбу пандемия даврида алкоголь истеъмолининг кўпайиши, ижтимоий бегоналашув, ўзини-ўзи изоляция қилиш натижасида ёлғизлик ҳисси ва мумкин бўлган депрессив ҳолат ҳақида хабар беради [14].

Коронавирус пандемияси туфайли юзага келган пандемия кўплаб ижтимоий-иқтисодий оқибатларга олиб келади, улардан бири спиртли ичимликларни истеъмол қилишга потенциал таъсиридир. Пандемиянинг спиртли ичимликларни истеъмол қилишга таъсири тўғрисида ҳали ҳеч қандай илмий далил мавжуд эмас [13].

COVID-19 пандемиясини назорат қилиш мақсадида бутун дунё ҳукуматлари тиббий чораларни излаш чоғида карантин чораларини қўлладилар, натижада миллионлаб одамлар узоқ вақт давомида изоляция қилинди. Спиртли ичимликларни суиистеъмол қилиш олдини олиш мумкин бўлган ўлимнинг асосий сабабларидан бири бўлиб, ҳар йили дунё бўйлаб 3 миллионга яқин инсоннинг ўлимига олиб келади. Баъзи одамларда узоқ муддатли, ҳаддан ташқари кўп спиртли ичимликларни суиистеъмол қилиш спиртли ичимликларни истеъмол қилиш бузилишига олиб келиши мумкин. Спиртли ичимликларни истеъмол қилиш ва

нотўғри фойдаланишга узоқ муддатли изоляциянинг жамоат саломатлигига таъсири номаълум [7].

Молиявий тангликнинг алкоголь истеъмолига таъсири, айниқса, паст ёки ўртача даромадга эга бўлганларга нисбатан юқори даромадга эга бўлган шахслар орасида турлича тақсимланган. Юқори даромадли одамлар даромадларини йўқотиш ёки иш билан таъминланмаганлик билан боғлиқ хавотирларни ўзларининг ҳозирги ижтимоий-иқтисодий мавқеига кўпроқ таҳдид деб билишади [1, 4, 9].

Сурункали спиртли ичимликларни истеъмол қилиш вируси инфекцияларининг оғирлигини оширади. Сурункали алкоголь истеъмоли инфекциялар касаллик вақтида касалликнинг оғирлашуви ва ўлим хавфини оширади. Инсон иммунитетини тушуриб турли касалликларга мойилликни оширади [2, 3, 11].

Спиртли ичимликларни истеъмол қилиш кўплаб касалликлар билан бирга кузатилади келади. Шу билан бирга коронавирус касаллиги билан ҳам комбинацияси кузатилади ва SARS-CoV-2 инфекциясига қарши имунитет пасайишига ҳисса қўшиши мумкин [6].

COVID-19 пандемияси туфайли бутун дунё бўйлаб ўз ичига этанол ўз ичига олган қўл дезинфекциялаш воситаларидан фойдаланиш кўпайди бу терида турли ножуя тасирарни пайдо қилмоқда [5].

Алкоголли махсулотлар қўлларни тозалаш воситаси одамдан одамга юқишнинг олдини олиш стратегиясининг бир қисмидир. Спиртли ичимликларни ичиш COVID-19 нинг олдини олади, деган фикрлар нотўғри бўлиб, алкогольли ичимликлар ичиш COVID-19 нинг олдини олишга ёрдам бермайди ва алкогольли ичимликлардаги алкоголь концентрацияси вирусни ўлдириш учун етарлича юқори эмас. Аксинча спиртли ичимликларни истеъмол қилиш бузилиши бўлган бемор вирусли ва бактериал инфекцияларни юқтириш хавфини ортишига олиб келади. Маълумки, вирусли инфекциялар ва спиртли ичимликларни истеъмол қилиш ўртасида дозага боғлиқ корреляция мавжуд [12].

Стресс ҳам соғлом, ҳам қарам одамларда спиртли ичимликларга бўлган иштиёқга таъсир қилувчи муҳим хавф омилдир. Физиологик стресс параметрларининг ўзгариши ва нотўғри қарор қабул қилиш қобиляти стресс туфайли спиртли ичимликларни истеъмол қилиш хавфини оширади. Бу назорациз спиртли ичимликларни суиистеъмол қилишга ўтиш учун эрта башорат қилувчи белгисидир. Стресс ихтиёрий спиртли ичимликларни истеъмол қилишнинг кўпайишига олиб келади [8].

Стресс спиртли ичимликларни суиистеъмол қилишнинг бошланиши ва давом этиши учун асосий хавф ҳисобланиб, сурункали спиртли ичимликларни истеъмол қилиш стресс дезадаптацияларга олиб келади. Кўплаб мамлакатларда давом этаётган карантин шароитларда сурункали изоляциянинг умумий аҳолига таъсири ҳақида жуда кам маълумотлар маълум. Спиртли ичимликларни суиистеъмол қилиш бузилишининг пайдо бўлиши ва давом этиши учун хавф омилли характерли импulsивликдир. Стрессдан келиб чиққан спиртли ичимликларни истеъмол қилишни мўтадиллаштириши мумкин ва алкогольизм ривожланишига таъсир қилиши мумкин. Шундай қилиб, бу изоляция даври спиртли ичимликларни суиистеъмол қилишнинг кескин ўсишига, қайталанишига ва хавф остида бўлган одамларда спиртли ичимликларни истеъмол қилиш бузилишининг потенциал ривожланишига олиб келиши мумкин, шунинг учун пандемия даврида гиёҳвандлик, алкоголь хизматлари ва умуман соғлиқни сақлаш хизматини янада оғирлаштиради [7].

Пандемия ҳали давом этар экан, илмий ҳамжамият спиртли ичимликларни истеъмол қилиш (дунёдаги энг кўп истеъмол қилинадиган ичимликлардан бири) ва COVID-19 инфекцияси ўртасидаги боғлиқлик бўйича илмий тадқиқотларни ўтказиш керак [14].

Шундай қилиб, XXI асрда COVID-19 пандемияси келтириб чиқарадиган улкан қийинчиликлар спиртли ичимликларни истеъмол қилиш кўпинча стрессни енгиш стратегияси сифатида инсонлар қарашди. Иқтисодий инқирозлар ва карантинда спиртли ичимликларни истеъмол қилишнинг кўпайиши, ташвиш ва депрессия белгилари ва стресс бузилиши билан боғлиқ. COVID-19 пандемияси даврида спиртли ичимликларни истеъмол

қилиш ёш, жинс, миллат, меҳнат фаолияти, оилавий шароити ва бошқа кўплаб таъсир қилувчи омилларга бўлиқдир.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Очилов У. У., Тураев Б. Т., Хушвактова Д. Х. Распространенность когнитивных нарушений у пациентов с алкоголизмом //Вестник науки и образования. – 2020. – №. 17-2 (95). – С. 104-107.
2. Очилов У. У., Тураев, Б. Т., Кенжаева, М. Х. Диагностические особенности у пациентов с эндогенными психическими заболеваниями //Проблемы современной науки и образования. – 2020. – №. 10 (155).
3. Тураев Б. Т., Хаятов Р. Б. Суицидальные намерения у лиц с синдромом алкогольной зависимости при наличии депрессивных расстройств //Вестник врача. – 2019. – №. 2. – С. 114-116.
4. Хаятов, Р. Б., Велияева, А. С., Тураев, Б. Т. Аффективные расстройства у больных алкогольной зависимостью как фактор риска развития суицидального поведения //Достижения науки и образования. – 2019. – №. 11. – С. 52.
5. Brewer C., Streele E. Is alcohol in hand sanitizers absorbed through the skin or lungs? Implications for disulfiram treatment //Alcohol and alcoholism. – 2020. – Т. 55. – №. 4. – С. 354-356.
6. Calina D. et al. COVID-19 pandemic and alcohol consumption: Impacts and interconnections //Toxicology Reports. – 2021.
7. Clay J. M., Parker M. O. Alcohol use and misuse during the COVID-19 pandemic: a potential public health crisis? //The Lancet. Public Health. – 2020. – Т. 5. – №. 5. – С. e259.
8. Clay J. M., Parker M. O. The role of stress-reactivity, stress-recovery and risky decision-making in psychosocial stress-induced alcohol consumption in social drinkers //Psychopharmacology. – 2018. – Т. 235. – №. 11. – С. 3243-3257.
9. Kilian C. et al. Alcohol consumption during the COVID-19 pandemic in Europe: a large-scale cross-sectional study in 21 countries //Addiction. – 2021.
10. Lai C. C. et al. Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2) and coronavirus disease-2019 (COVID-19): The epidemic and the challenges //International journal of antimicrobial agents. – 2020. – Т. 55. – №. 3. – С. 105924.
11. Meyerholz D. K. et al. Chronic alcohol consumption increases the severity of murine influenza virus infections //The Journal of Immunology. – 2008. – Т. 181. – №. 1. – С. 641-648.
12. Mungmungpantipantip R., Wiwanitkit V. Sharing alcoholic drinks and a COVID-19 outbreak //Alcohol and Alcoholism. – 2020. – Т. 55. – №. 4. – С. 343-343.
13. Rehm J. et al. Alcohol use in times of the COVID 19: Implications for monitoring and policy //Drug and Alcohol Review. – 2020. – Т. 39. – №. 4. – С. 301-304.
14. Testino G. Are patients with alcohol use disorders at increased risk for Covid-19 infection? //Alcohol and Alcoholism. – 2020. – Т. 55. – №. 4. – С. 344-346.